

העצבי והעצדק

יד"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

גליון מס' 113 ♦ שנה ד'

בס"ד ♦ פרשת שמיני-החודש תשפ"ד

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת שמיני

ויהי ביום השמיני וגו'. פירש"י הוא ר"ח ניסן ונטל עשר עטרות וכו'. הנה עשר עטרות מבוארות בגמ' [שבת פז:] א' ראשון למעשי בראשית פירש"י ראשון לבריאת עולם שאחד בשבת היה. הקשה בס' משכיל לדוד הרי כל יום ראשון בשבת נטל עטרה זו עיי"ש תירוצו. ויש להוסיף עפ"י מה דאיתא במדרש [ב"ר פ"ג ט'] מתחלת ברייתו של עולם נתאווה הקב"ה לעשות שותפות בתחתונים מה נפשך אם לענין החשבון לא היה צריך למימר אלא אחד שנים שלשה או ראשון שני ושלישי שמא אחד שני שלישי אתמהא, אימתי פרע להם הקב"ה להלן בהקמת המשכן שנאמר ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו ראשון לברייתו של עולם, אמר הקב"ה כאילו באותו יום בראתי את עולמי תני עשר עטרות נטל אותו היום ראשון למעשה בראשית ע"כ. כלומר שמברית העולם היה נקרא בשם יום אחד, אך ביום א' ר"ח ניסן יום הקמת המשכן והקרבנות הנשיאים הוחל לקראתו יום ראשון, וז"ש ראשון למעשי בראשית פי' אותו יום אחד ממעשי בראשית נקרא מהיום בשם יום ראשון.

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן וגו'. פירש"י שמיני למלואים. מקשים הרי רק ז' ימי מלואים היו ומאי קאמר ביום השמיני, עוד צ"ב אמרו השמיני בה"א הידיעה הול"ל ביום שמיני, וי"ל הנה כאן נתמנה אהרן לכהן גדול, ואהרן בחינת מדת הוד שהיא המדה השמינית מלמעלה, והנה המדות נקראות ימים בסוד ששת ימי הבנין [זוה"ק ח"ב פ"ט ע"ב], וז"ש ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן.

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל. לא נתפרש בכתוב להיכן קראם, ואם אל פתח אהל מועד הרי שם היו כמו"ש בסוף פ' צו ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים. וי"ל קריאה זו היא ענין נתינת גדולה ורוממות כמו"ש במדרש [תנחומא שמיני ג'] יש

כראשון, פירש"י כעגל שלו, ר"ל כמו בעגל שלו כיוון לשתי כפרות כ"כ בחטאת העם כיוון לשתי כפרות. ובכלי יקר כתב וז"ל שכפרת אהרן תלויה בכפרת העם שאם יתכפר העם אז גם לך יש כפרה, אמנם אם לא יתכפר העם אז גם לך אין כפרה ותקנה וכו'. וקצת סמך לדברים אלו בתו"כ מיכילתא דמילואים וז"ל, תדע שקרבנו מכפר יותר מקרבן העם, שקרבן העם אינו מכפר על הכהנים, וקרבנו מכפר על ידו ועל יד העם שנאמר ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם.

ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכשב וגו'. הנה כל זה נעשה ביום השמיני הוא ר"ח ניסן, בו ביום נצטוו ובו ביום הביאו קרבנם. והקשה בספה"ק קדושת לוי וז"ל לכאורה יש לתמוה הרי אנן קי"ל שלכל קרבן צריך ביקור ד' ימים ולמה בכאן צוה השי"ת ליקח קרבן וליקרב ביום אחד בלא ביקור ד' ימים ע"כ. וראיתי מקשים עליו דהא מבואר בפסחים [צו:] ובמנחות [מט:] שרק בקרבן פסח וקרבן תמיד הנלמד מפסח צריך ביקור אבל שאר קרבנות לא הוצרכו ביקור ד' ימים ע"כ.

ותמנהני על המקשים שכן דין זה לא מחוור לגמרי, רש"י כתב [עירובין קג.] ד"ה אלא אמר רב יוסף וכו', ובמקדש שתמידין וקרבנות צבור במקדש הם מבקרין אותן ע"כ, הרי להדיא שכל קרבנות ציבור טעונין ביקור, ובשו"ת צפנת פענח סי' קנ"ד הביא לזה ראיה מתוספתא פסחים פ"ה ובתו"כ ריש ויקרא [פרשתא ג'] דיליף ביקור מתמימים יהיו לכם ונסכיחם [במדבר כח לא] ותמיים יקריבנו [ויקרא א ג], והני קראי לא איירי בתמיד ופסח דוקא [לא הבנתי כונתו, דהרי קרא תמימים יהיו לכם בתמיד איירי] ואח"כ כתב דאעפ"י שדין ביקור ד' ימים לא מצינו אלא בתמיד ופסח מ"מ מה דצריך לבקרו עוד הפעם קודם שחיטה כדאיתא בתמיד פ"ג מ"ד זה נוהג בכל הקרבנות וזה כוונת רש"י עכ"ד.

ובגמ' מנחות [מט:] מניין לתמיד שטעון ביקור ד' ימים וכו' ת"ל תשמרו להקריב לי במועדו,

קריאה לגדולה שנאמר קרא משה לאהרן א"ל משה כך אמר לי הקב"ה למנותך כהן גדול וע"ד הכתוב ראה קראתי בשם בצלאל [שמות לא ב], וכדרך שכתבנו לעיל פ' ויקרא מה שפירש"י לשון שמלאכי השרת משתמשים בו שנא' וקרא זה אל זה וכו', ומתרגם ומקבלין דין מן דין שהכוונה שפי"ש שקורא מלאך א' אל מלאך אחר ומכבודו לפתוח בקדושת השם בטעם שהוא גדול ממנו, נוסף לו כח לקדש את ה' ולומר קדוש, וזהו ומקבלין דין מן דין שמקבלין זה מזה כח לקדש את השם, כך היה קריאת ה' למשה שעי"ז נתוסף לו שפע לקבל הנבואה וכו' ע"כ, וכן עזה"ד היה כאן קרא משה לאהרן ולבניו כדי לגדלם ולתת להם כח לקדש את השם בעבודת יום השמיני.

קרב אל המזבח וכו' וכפר בעדך ובעד העם וגו'. הקשה בדעת זקנים לבעה"ת צ"ע שהרי קרבן זה לא בא אלא בשביל אהרן, וקרבן העם נאמר בסמוך כדכתיב ועשה את קרבן העם וכפר בעדם וא"כ למה נכתב ובעד העם ע"כ. והנה אין לפרש דכלל שניהם כאחד, כיון שהקרבנות נפרדים ומיוחדים ואיך אמר בקרבן שלו וכפר בעדך ובעד העם, וי"ל עפ"י מ"ש רבינו המלבי"ם עה"פ ונרצה לו לכפר עליו [ויקרא א ד] דיש הבדל בלשון כפרה, שאם הכהן מכפר בעד אחרים כתוב אחריו מלת על, וכפר עליו הכהן, ואם מכפר בעד עצמו כתוב אחריו תמיד מלת בעד, וכפר בעדו ובעד ביתו, וכפר בעדך ובעד העם ע"כ.

והנה לכאורה נסתרו דבריו מתוכם הרי כאן כתיב ובעד העם, וצריך לומר דגם מה שמכפר בעד העם הוא ככפרה בעד עצמו שכן פגם הצדיק הוא הגורם לפגם העם, וז"ש וכפר בעדך ובעד העם זו כפרת עצמו, ואח"כ חוזר לקרבנות העם עצמם כמו"ש ועשה את קרבן העם וכפר בעדם, ג"כ כתיב בעדם כי כפרתם הוא גם כפרתו כי חטא הציבור תלו בו. אהרן לגדל צדקתו האשים את עצמו כאלו הוא גרם להם החטא וכיון בהקריבו חטאתם לכפר גם בעד עצמו, וז"ש בחטאת העם וישחטו ויחטאוהו

ובחי' המיוחס לרשב"א שם כתב יש להקשות אמאי קאמר דלא בעינן ביקור ד' ימים קודם לשחיטה כי אם לתמידין ולא למוספין, והלא כיון דביקור ד' ימים מגז"ש דשמירה שמירה ילפינן הוה לן למימר דבכולהו נבעי ביקור ד' ימים הרי שמירה קאי לכל הקרבנות דתשמרו להקריב לי במועדו קאי לכל המועדות הכתובין אחריו בסדר פנחס, עיי"ש מה שתיירץ וכתב שם דפסח דורות אינו צריך ביקור משום דהוי קרבן יחיד ודין ביקור אינו אלא בקרבנות צבור.

בחידושי הגרי"ז הלוי עה"ת פר' ויקרא כתב דמשמע מדברי פי' הר"ש בתו"כ [ויקרא פיג] דדין ביקור הוא בכל הקרבנות ולא רק בתמיד ע"כ. וגם בזה י"ל כנ"ל דדין ביקור ד' ימים הוא רק בתמיד ופסח אבל עצם ביקור ממומין שייכא בכל הקרבנות. ומעתה יש להבין דקושיית הקדושת לוי עולה יפה למאן דס"ל [תוספתא ותו"כ] דכל קרבנות צבור טעונין ביקור, ואף אם נימא דלא בעי ד' ימים עכ"פ ביקור יום אחד קודם שחיטה ודאי בעי, דאפי' בביקור ד' ימים הם לבד מיום השחיטה כמבואר ברש"י ערכין [יג]. ד"ה ארבעה ימים, והכא שחטו ביום שנצטוו ולא מצי למעבד ביקור כלל, ואפשר דמ"ש בקדושת לוי ד' ימים לא דק.

ובגוף קושיית הקדושת לוי יש ליישב דדין המזבח בשחרית יום השמיני היה עדיין כדין במה, וכמו"ש התוס' ע"ז [זד. ד"ה במה] דכל ז' ימי המלוואים שהיה משה מעמיד המשכן ומפרקו היה נחשב כמו במה, ואין להקשות הלא אין חטאת קרב בבמה וחטאת מלוואים קרבה שם דמצינן למימר הוראת שעה היתה כמו שריפתה דלא מצינו חטאת יחיד נשרפת אלא זו ע"כ. ואולי י"ל לפי זה דגם ביום השמיני שחרית כל עוד שלא ירדה אש מן השמים הלא נראה כבוד ה' באהל עולד עדיין היה המזבח בגדר במה, ובבמה אין הקרבן טעון ביקור (עי' משך חכמה פ' וירא כ"ב ז' עה"פ הנה האש והעצים).

פרשת החודש

החודש הזה לכם ראש חדשים וגו' ויקחו לכם איש שה לבית אבות. הנה כאן בצינוי ה"ת כתב רק ויקחו, אבל בצינוי משה נאמר משכו וקחו, וקשה למה שינה מן הלשון שצוה ד', ודרשת חז"ל [מכילתא] ידועה שישכו ידיכם מעבודה זרה וכו', גם זה צ"ב מה שייכא פרישה מע"ז דוקא כהא למצות קידוש החודש.

וי"ל עפ"י המבואר בספה"ק ומה נמתקו דברי רבינו המלבי"ם בס' ארץ חמדה עה"פ החודש הזה, טעם מצות החודש הזה דוקא עתה בעת יציאת מצרים, משום שישראל היו עובדים ע"ז בשיתוף ועובדים למזלות, ובמצרים היו עובדים למזל טלה ששולט בחודש ניסן ואז עיקר הגברתו, לזה הוציאת דוקא בחודש הזה להראות שהם למעלה ממערכת מצרים, ע"כ. ולכן נקבע החודש הזה למצות קידוש החודש בכונה לבל ימשיכו לעבוד למהלך החמה כדרכי מצרים אלא לחדישי הלבנה. ולפי"ז י"ל שלפ"כ ציוה ד' תיכף אחר מצות החודש לקחת השנה, דהיינו להורות על ענין ביטול הטלה, וזה היתה הכונה בשחיטת הקרבן.

וזה דבר הסמיכות בין שתי מצוות הללו, קידוש החודש וקרבן פסח, כי הא בהא תליא. וע"כ כשאמר משה לבני ישראל את מצות שחיטת הפסח, והוא הבין בעצמו הטעם מהא דנסמכה מצות קרבן למצות החודש הזה כאמור שהוא ענין ביטול ע"ז, לפיכך פירש להם ואמר משכו וקחו, היינו משכו ידיכם מע"ז, וזאת אמר כדי להבינם טעם המצוה קחו לכם שה שכל עיקרו הוא למשוך ידיהם מע"ז וביטול מזל טלה שהיו עובדים לו במצרים. וע"כ צריכים

להשתתף במצוה זו כל בני הבית אפילו הקטנים כדי לבטל מהם הע"ז ולהכניסם לעבודת ד'.

והיה לכם למשמרת. פירש"י היה ר' מתיא בן חרש אומר הרי הוא אומר ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים הגיעה שבועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו ולא היו בידם מצות להתעסק בהם כדי שיגאלו שנה' ואת ערום ועריה ונתן להם שתי מצות דם פסח ודם מילה ששמו באותו הלילה. הנה הקדים דם פסח לדם מילה, וצ"ב דלכאורה מלו קודם אכילת הפסח כמבואר במדרש [שהש"ר פ"א יב ג] שהרגישו ריח הצלי והיתה נפשם קוהא לאכול אמרו לו תן לנו מה נאכל אמר להם כך אמר לי הקב"ה כל ערל לא יאכל בו מיד כל אחד ואחד נתן חרבו על ירכו ומהל עצמו וכו'. א"כ היתה המילה קודם אכילת הפסח והול"ל דם מילה ודם פסח. וי"ל דבאמת אין שייך דם באכילת הפסח אלא בשחיטתו והזאת דמו, וזה נעשה ביום י"ד בין הערביים וזהו שאמר והקדים דם פסח לדם מילה, וכבר ביאר הגרי"ז מברסלב דאעפ"י שמילה מעכבת גם עשיית הפסח, אבל בפסח מצרים עדיין לא נאמר להם עיכובא דערלות לגבי שחיטה, וא"כ אתי שפיר שכן דם פסח היה ביום י"ד ודם מילה היה בליל ט"ו.

אבל מעתה יקשה היאך מלו בלילה הלא אין מילה בלילה דביום כתיב, עי' במדרש שהש"ר שהקשה כן הרש"ש, ותיירץ דחיובא דביום לא נאמר להם אלא בפרשת תזריע עכ"ד. ונראה לומר באופן אחר כיון דליל שמורים היה בבחינת יום כדאיתא בזוה"ק [ה"ב ל"ה ע"א], ולילה כיום יאיר ע"כ שפיר היו מותרים למול בלילה. ועי' בשו"ת חתם סופר [ח"מ סי' קצ"א] שהקשה היאך מלו בליל יציאתם לדרך והכניסו עצמם בכנסה והא לא נשבה להם רוח צפונית במדבר, ותיירץ כי החמה הזורחת כאור נוגה ע"י רוח צפונית יש בה כח מרפא בכנסיה ע"כ ביום יציאתם ממצרים והיו נימולים אז פצוהי חבורות המילה הוסיף הקב"ה כח רפואתי יותר בהשמש צדקה ההיא לרפאות מחלותם ולא זיק להם טורח הדרך, ונס הזה נוסד קצת על טבע החמה שלעולם מרפא היא בטבעה והוסיף הקב"ה כח רפואתי הנ"ל עכ"ד, והנה הדברים נאים אבל עדיין יקשה א"כ למה לא מלו כל מ' שנה וגם שאר השבטים חוץ משבט לוי למה לא מלו. ולדברינו י"ל דכח זה בחמה ניתן רק בליל י"ד שהיה בו תגבורת החמה לילה כיום יאיר ע"כ נתרפאו מיד אבל כח זה נסתלק אח"כ ושוב לא נשבה להם רוח צפונית.

ובאבודרהם [סדר ההגדה] כתב וז"ל ואת ערום ועריה כלומר ערומים מן המצות שהגיע זמן הקץ ולא היה בידם מצות ונתן להם פסח ומילה ששמו ביום י"ד בניסן, וזהו שכתוב מתבוססת בדמין פירוש בב' דמים דם פסח ודם מילה, וכ"ה באורחות חיים להרא"ה [הל' ליל פסח], וכ"כ בפ' הרשב"ם שנדפס בכמה הגדות של פסח. ודבר חידוש ראיתי בריב"ס שבבעה"ת כתב וז"ל שפרש"י ששמו באותו לילה והיינו באותה לילה שלקחו הפסח, דהא איכא סכנת דרך ג' ימים כמו שפרש"י בפרשת שמות, הילכך משכו ידיהם מע"ז מבעשור ששמו ואז לקחו הפסח כדי שיהיו שתי מצות בידם פסח ומילה. יתר על כן ברבינו יונה עה"ת פ' ויקרא [עמ' קע"ט] כתב דבי"ג בניסן מלו כתוב במגילת אסתר שכתב המן הספרים לאבד את היהודים אבל קדמה זכות ישראל ביום זה כי בצאתם ממצרים נמולו ביום זה י"ג בניסן כדי שיוכלו להקריב קרבן הפסח למחרתו בי"ד וככתוב המול לו כל זכר ואז יעשו ע"כ. ובאמת בתרגום יונתן [יחזקאל טו ו] עה"פ ואומר לך בדמין חיי וכו' פירש ועל דרך קום אבהתכון קדמי אתגליתי למפרקכון ארי גלי קדמי ארי אתון

מענן בשעבודכון ואמרית לכון בדמא דמהולתא אחוס עליכון, ואמרית לכון בדם פסחא אפרוק יתכון. הרי שהקדים הכתוב דם מילה לדם פסח כי קודם מלו אם ביום י"ד או ביום י"ג או בעשור לחודש כל חד ושיטתיה ועכ"פ לפני שחיטת הפסח. ומעתה יש לתרץ חילוקי המדרשים אי פסח קדם למילה או מילה קדמה לפסח.

והנראה לומר בזה, הנה בפירש"י על התורה פ' בא [יב ו] שכתב ונתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה ששמו באותו הלילה שנאמר מתבוססת בדמין בשני דמים, ומבואר דיליף מדכתיב בדמין לשון רבים משמע בב' דמים דם פסח ודם מילה, אכן ביחזקאל הנ"ל פירש"י וששינה לומר שני פעמים בדמין חיי לפי שבדם פסח ודם מילה נגאלו וכ"כ שם בתרגום כנ"ל, ומבואר דיליף להא דדם פסח ודם מילה מדכתיב בב' פעמים בדמין חיי ולא מדכתיב בדמין לשון רבים וכ"ה בפרד"א פכ"ט, ולפי"ז י"ל דיש כאן בב' ענינים, א' שנתן להם בב' מצות להתעסק בהם וזה נרמז בתיבת דמין תרתי משמע, ובזה פסח קודם שהוא עיקר מצות החג ולכן אמר דם פסח ודם מילה, ועוד יש ענין שני והוא הזכות להגאל וע"ז אמר ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי, ובזה מילה קודמת כי דם המילה מעורר רחמים על ישראל ודם הפסח גרם לגאולתו כמו"ש בתרגומו, ובזה הקדים מילה לפסח דם מילה ודם פסח. וכן משמע מפירש"י בגמ' [כריתות טז]. אמר מר מה אבותיכם לא נכנסו לבית אלא כו' בשלמא מילה דכתיב כי מולים היו כל העם היוצאים אי נמי מהכא ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין ואומר לך בדמין חיי וגו', פירש"י בדמין דם פסח ודם מילה, וכ"ה בזוה"ק [ח"ג צ"א ע"ב] ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין חיי וגו', בדמין בתרי כד נפקי ישראל ממצרים דשכיח בנייהו דם פסח ודם מילה כדין כתיב בדמין חיי עיי"ש. ותמיה הלא בגמ' הובא המשך הפסוק ואומר לך בדמין חיי משמע דהלימוד הוא מדכתיב פעמיים ואומר לך וכו' ואומר לך, ולא מבדמין לשון רבים, אך י"ל דבאמת עיקר הלימוד בגמ' הוא עצם מצות המילה וזה נלמד מבדמין לשון רבים ולכן פירש דם פסח ודם מילה כי פסח הוא העיקר והמילה טפל.

והנה בהגדה של פסח שמחת הרגל הקשה הרחי"ד [ד"ה ורב כמה שנאמר] וז"ל לדקדק לשון חכמים שאמרו בכל המדרשים דם פסח ודם מילה, ויש להרגיש דהול"ל דם מילה ודם פסח, אי בעית אימא דהכי הוה עובדא דניצולו ואח"כ שחטו ואי בעית אימא דמילה היתה לראש פינה ואברהם אע"ה נצטווה בה הוא וזרעו ומצות פסח חדשה ממש עיי"ש מה שתיירץ ע"ד דרוש. ולדברינו אתי שפיר, דמ"ש דם פסח ודם מילה הוא על ענין הצינוי כי כאן במצרים נאמר להם מצות קרבן פסח עיקר ואילו המילה היתה רק פועל יוצא מחמת רצונם לאכול מן הפסחים, משא"כ לענין זכותם של ישראל לעשות להם נס ולגאלם ממצרים אכן נאמר דם מילה ודם פסח וזהו בדמין חיי בדמין חיי חד לדם מילה וחד לדם הפסח כדאיתא בתרגום יוב"ע.

ולקחו מן הדם ונתנו ונתנו על שתי המזוזות. ראיתי שואלים אם גם בדין הזאת הדם חלוק פסח מצרים מפסח דורות שפסח דורות הוא בשפיכה או בזריקה [פסחים סד; קסא]. ופסח מצרים בנתינה בלבד. ולכאורה נ"ל פשוט דנתינה דפסח מצרים היא בנגיעה כמו"ש להלן והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, והגעתם לשון נגיעה, כמו"ש הרמב"ן בפ' חוקת [במדבר יט יד] וכבר הוא ידוע כי מגע התורה הנגיעה ממש והנגיעה על ידי דבר אחר שישא אותו עיי"ש, וכן י"ל כאן והגעתם היא נגיעה ונעשית ע"י אגודת אזור.

פרשת שימיני

ויהי ביום השמיני - קדמא. מרמז למה שאמרו במדרש (קה"ר א' י"ב) זה היה ראוי להיות תחילת הספר כיון שקודם נגמרה מלאכת הקמת המשכן וירדה שכינה ואחר כך היה הדיבור ויקרא אל משה אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה, וזה נרמז ב'קדמא' שפרשה זו קדמה לפרשות הקודמות. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

ביום השמיני - זקף קטן. מרמז למה שאמרו בגמרא (מגילה י:) כל מקום שנאמר ויהי הוא לשון צער, והכתיב ויהי ביום השמיני ותניא אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ, הא שכיב נדב ואביהוא, כלומר שהיה בו גם צער, וזה נרמז ב'זקף קטן' שהיה בו גם גדולה (זקף) וגם צער (קטן) (שם)

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא וכו'. לא פורש מה יעשו, אם הכוונה על הקודם כבר אמר ולא הוה ליה למימר רק דעו שירא אליכם וכו', ואם על האמור למטה הנה זה אמירה בפני עצמה אחר כך. אך הוא שמשה אמר להם למעלה שיעשו הקרבנות וסיים כי היום כו', וא"כ היה מקום לשיעשו הקרבנות עבור זה, וזה מיקרי ג"כ להנאת עצמם, ולא זהו הדרך לעבודה האמיתית, וזה שאמר להם זה הדבר אשר אמרתי אליכם עבודת הקרבנות אשר צוה י"י תעשו, אתם עשו רק כאשר צוה י"י לקיים מצותיו ולא לשום כוונה אחרת, וממילא וירא אליכם וכו', משא"כ אם תתכוונו לשירא עליכם כבוד י"י, והבן. (אגרא דכלה).

פרשת החודש

ארבע תקופות בשנה תחדש אורם כבראשונה. לא פירשו המבארים מהו אור התקופות בראשונה. ואולי י"ל עפ"מ"ש בדרכי משה"ד סו"ס קטז בשם אבודרהם, שיש להיזהר שלא לשתות מים בשעת התקופה מפני הסכנה, שבתקופת ניסן נהפכו מימי מצרים לדם, ותקופת תמוז לפי שבשעה שאמר הקב"ה למשה ואהרן ודברתם אל הסלע ונתן מימיו והם לא עשו כך והכו אותו וזבו ממנו דם ובאותה שעה לקו כל המימות בדם, ותקופת תשרי לפי שבאותו פרק בא אברהם לשחוט את בנו וטפספה הסכין דם ואותה טיפה נתפרשה במימות, ותקופת טבת שבאותו הפרק נשחטה בת יפתח ונהפכו כל המימות לדם ואי אפשר לעולם בלא צחצוח דם באותן פרקים.

לפ"ז י"ל מ"ש בראשונה פ' בתקופה הראשונה שהוא ראש לארבע תקופות ואז התחילו המכות על מצרים והתחיל אורה ושמחה לישראל, וז"ש תחדש אורם של כל התקופות שיהיו כמו הראשונה להנכם באויבי ישראל, וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות בכל התקופות. (תפוחי חיים)

ענין כללות של ד' פרשיות רומזים על ד' אותיות שמו ית', שקלים ה' אחרונה, זכור ו', פרה ה' ראשונה, חודש י', ופירשנו שבא לרמז על התשובה, שקלים לשון שקול, רצונו שאם ח"ו חטאת ובאת לידי שיקול שישקלו מעשיך אם לזכות או להיפך ח"ו, צריך שתראה שלא תכריע לחוב, זה שאמר זכור את אשר עשה לך עמלק, ר"ל שתזכור מה שעשה לך עמלק זה היצה"ר ותתחרט על זה, ותטהר עצמך מן החטא וזה פרה, ואז חודש ר"ל עי"ז תהיה לבריה חדשה. (אור מלא)

דרוש לפרשת שימיני

**[מספר טארית יעקב לרבינו יעקב פאנעט
זצוק"ל אב"ד רעטיאג]**

ויאמר משה כו' בקרובי אקדש כו' וידום אהרן. בבב"ט וידום ב' במסורה, דין, ואידך וידום השמש (יהושע י ג). רשיז"ל פ' וידום אהרן קבל שכר על שתיקתו, וצריך ביאור מה שייך כאן שילום שכר טוב על השתיקה וכי מאי אהני ליה אם לא היה שותק.

והנלפע"ד, ותחילה אקדים דברי חכז"ל (שבת פ"ח) הנעלבין ואינן עולבין וכו' עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ופירשתי (ומצאתי כדברי בישמח משה), דהנה יש עובד מאהבה ויש עובד מיראה יהיה איזה יראה שיהיה, והחילוק דהנה העובד מאהבה אין רצונו רק לעשות רצון הבורא יתברך שמו ונחת לבוראו ופעמים הרבה גדולה עבירה לשמה כאלוהיה בהר הכרמל כי הקריב באיסור הבמות, וכן העובד מאהבה תמיד אם יראה שום דבר כי יוכל להתקדש שם שמים עי"ז אף אם יעבור עי"ז שום מצוה מוקדמת עושה הכל לשם שמים, והנה אף כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אבל להעובד מאהבה לא ימלט כי לא יגיע לו שום שכר בהאי עלמא, והחילוק ג"כ בין העובד מיראה אם מגיע לו שום מניעה אינו עובד ועושה משא"כ העובד מאהבה הוא ימסור נפשו למלא רצון השי"ת.

והנה ידוע כי הגלגל היומי הוא רוצה למנוע את השמש ולסבבה אחריו בדרך מהלכו והשמש בהכרח נגדרת אחריו ובכ"ז הולכת תנועתה הישרה מעט מעט ולא ימנעם מלהלך דרכה בחשק נמרץ כ"כ עד כי מכריע את הגלגל היומי, והנה בסובלי יסורין יש ג"כ שני פנים הא' אומר מה אעשה נגד רצון ה' אבל אינו משמח בהם, משא"כ העובד מאהבה הוא מקבל ומשמח בהם לאמר אולי בזה נעשה רצון מה לרצון השי"ת, ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו דייקא אחרי כי הוא עושה מאהבה.

וכשאמר יהושע שמש גבעון דום והיא שמעה לקולו, נשמע גם כן גודל עבודתה רק מאהבה כי מצות הקב"ה עליה היה להלך מהלכה כיום ביומו ועתה כשראתה כי על ידי שתדום מהלכה יצמח טובה לישראל וביודעה כי הצלחת ישראל הוא נחת ורצון השם יתברך עמדה ממלהלכה, והנה אהרן יכול לקבל היסורין באופן הראשון לאמר הלא ה' יריב ומה אעשה ואולי מטעם זה שם לפיו מחסום ומנין לנו שקיבל היסורים בשמחה, וזאת נלמוד מתורת המסורה וידום השמש כמו דממת השמש שהיה מאהבה כן עשה אהרן וזה להגיד שבחו שקיבל היסורים מאהבה ובא בשכרו שכר טוב לכל עושיהם מאהבה.

בינה לעיתים

דרוש לפרשת החודש מספה"ק בני ישיב"ר [מאמרי מניסן מאמר ב]

במדרש רבה [שמו"ר פט"ו א'] נדרש ג"כ בפסוק החדש הזה לכם ראש חדשים, אמר משה, רבש"ע ארבע מאות שנה אמרת להשתעבד ועדיין לא שלמו, אמר לו כבר שלמו שנאמר כי הנה הסתיו עבר [שה"ש ב א] מיד גילו הצדיקים את ראשיהם שהיה מכוסה שנאמר הנצנים נראו בארץ אלו הן שבטו של לוי שהיו צדיקים כולם עכ"ל. הנה אין מן הצורך להאריך בדקדוקים כי הדברים בעצמם אינם מובנים מהו ענין שגילו הצדיקים את ראשיהם, והנה יש לפרש בדרך צחות על דרך שכתב הרב הגדול מו' חיד"א זלה"ה בספר כסא דוד דף כ"ו ע"ג דנשמע מהא דר' אליעזר שיחור עבדו ועבר אעשה (לעולם בהם תעבודו [ויקרא כה מו]) בכדי לקיים מצוה דרבים [ברכות מז ע"ב], הנה נשמע דמותו לעבור אעשה בכדי לקיים מצות דרבים וכן כתבו הרבה מהראשונים, ויש פוסקים שסוברים לעולם בהם תעבודו הוה אסמכתא ועיקר הדבר הוא מדרבנן ולכן עבר ר' אליעזר על עשה דרבנן לקיים מצות עשה דרבים אבל עשה דאורייתא אין לעבור בשביל עשה אחרת, וא"כ הוה הדין הזה ספיקא דרבוותא, ופירש בזה הרב הנ"ל בדרך צחות מה שאמר פרעה למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו [שמות ד] (היינו שחייבים לקיים מצות ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, וסברתם הוא דכדי לקיים מצות עשה דרבים לזבוזב לפני י"י מבטלין מצות עשה, הלא ידעתם כי זה ספיקא דדינא ופולוגתא דרבוותא ואין מוציאין מיד המוחזק, עכ"ד בקוצר).

ועפ"י הדברים האלה יש לפרש דברי המדרש הנ"ל, דהנה עפ"י הדברים הנ"ל הנה טען פרעה כהוגן וכתורה, אבל נואלו שרי צוען דהנה בא בטענת מוחזק להיות שהוא הראש והמושל, ובאמת הש"י אדירים ומושלם של ישראל ושל כל העולם, וא"כ טענת מוחזק הוא להראש של ישראל הוא היוצר כל הוא אלקינו, ובזה תבין דברי המדרש שאמר משה להקב"ה שעדיין לא נשלמה המצוה ועבדום ואין מקום לבטלה, אמר לו הקב"ה כבר שלמו כי נתבטלה המצוה ועבדום בעבור מצות עשה דרבים וזבחתי וכו', ומה שיש טענה דהוה ספק בדין ופרעה מוחזק שהוא הראש, מיד גילו הצדיקים את ראשיהם"ם, היינו שגילו מי הוא ראשיהם, היינו הש"י שהוא ראשם ואדירים ומושלם והוא המוחזק, והוא דרך צחות, ופסטיא דאורייתא טבין.

הגה"ק רבי יצחק אייזיק וייס מסווליווא זי"ע לכבוד יומא דהילולא כ"ב אדר ב' תרנ"ד

הפסוק כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגן ולא תשים רמיה בביתך כי יפול הנפל ממנו רבינו הבני שלמים הק' זמא בכך רמזו מן השמים ומה החליט לחזור בו מקבלת הבנות בסוואלייווע ואמנם שמוע בהגיע המורכבות ופנסים העיר סווליווא לקחת את הרב החדש לעירם הושבו פניהם ריקם וחזרו לעולמות שבאו, והנה בליל יום הכיפורים אירע מעשה נורא בעיר סוואלייווע בהיות בית הכנסת מלא פה אל פה וכן עזרת נשים שהיתה בקומה עליונה לפתע התמוטטה העזרה וקרסה תחתיה אל רצפת הבית והרצפה נפתחה ונפלו כולם אל תוך המוקה שהיה בתחתית הבנין ובאסון זה נעדרו שלשים ושש נשים ר"ל ותהום כל העיר.

גם במונקאטש הגדיל לעסוק בתורתו וקדושתו עסק הרבה בתורת הקבלה כידוע שהיה מגדולי המקובלים בדורו, כמו היה גדול גם בקבלה מעשית, ובספר אדמור"י בעלזא מסופר שפעם בא יהודי א' לבעלזא בעת שהיה רבינו שם ושטח תחינתו והיה מבקש מבעלזא שהיציגים נכנסו לביתו ומזיקים וגורמים לו נזקים, אמר לו מרן שלזה יכול לפעול רבי? "א מסווליווא הנמצא כאן, הלך לשם רבינו בפקודת רבו מבעלזא ועשה מה שעשה אך לא הועיל, חזר אל רבו ואמר לו אמנם עשית היטב אך תחזור שמה ותגיד שהנך עושה בפקודת הרב מבעלזא והצליח לגרשם, ובענין זה סיפר נכדו הגה"ק ר' חיים שלמה לעווי זצ"ל האדמו"ר מטאש - חוסט כי עוד בנעוריו ממש אחר נשואיו הקציר לו חותנו חדר קטן למגוריו והיה המקום צר ולא היה לו חדר מיוחד לעסוק בתורה והבנין שבעלית הבית יש חדר גמור ומסוגר שאין בו שימוש, ביקש רבינו מחמתו שתתן לו חדר זה ללימודו והשיב לו לא תוכל לעצרה למלאכה משאלתו משום שאומרים כי יש שם מזיקים ורוחות רעות ו"ל ובליל לילה נשמעים קולות חלילות וכו' ע"כ עומד ריקם כבר זמן רב, השיב רבינו כי היה חושש להז ונכנס שמה ללמוד בחצות הלילה, נשמעו קולות ורוחות וליצנות, הרעים רבינו בקולו וקרא דרך ארץ כאן לומדים תורה לשמה ומאז לא נשמע יותר מזה.

תורתו תולדות רבינו בהרחבה הלא הם כתובים בהקדמת י"ח אדמור"י שליט"א לספר 'תולדות יצחק', ועוד חזון כמורד.

רבינו נסתלק לבית עולמו יום ו' עש"ק כ"ב אדר ב' תרנ"ד בחיותו כן שבעים שנה מיום לידתו, יזעוב"י.

נכון לעזוב את עירו בשל כמה אנשי שהחציפו פנים כנגדו בטענה שהיו נוהג בתקופות יתירה ועוד בחיי פנים מודיטשוב שהתנו נסע לזידטשוב אל הר"ה ק' רבי א' זעריפס ד"ר ערעקען אדערשע זאטלטן גיין אין זיי בין איין נישט מקנא, בין הקהילות שהושעו לו היה ואלאווע סאטמאר מונקאטש אולם רבינו העדיף את עיר מולדתו מונקאטש מכמה סיבות, והרב ר' מרדכי גרינפעלד אב"ד וינה סיפר בשם דודו הגאון המהרש"ג מסעמיהאל שיעקר הסיבה שהסכים רבינו לעבור מסוואלייווע למונקאטש היתה כי פ"א אמר לו רבו תן מודיטשוב עוד תהיה פעם רב בעיר שיקראו לך בשמן ואמנם כן במונקאטש עיר מולדתו זקני העיר חבריו חסידיו זידיטשוב קראוהו בשמו ר' אייזיק ד"ן, בשנת תרל"ט היה עתיר להתפנות סטא הרבנות דק"ק מונקאטש ביהות שהגה"ק ר' חיים סופר אבדק"ק מונקאטש בעהמ"ח שנית מחנה חיים נתקבל אז אבדק"ק בעיר הבירה פעסט רבינו הופיע אמנם בעיר מונקאטש בסוף שנת תרל"ט ואולם בימים ההם כבר נפלה העיר לשתי כתות חסידיו זידיטשוב וחסידיו דינוב ואו החלו ארבעה מנכבדי הקהל מחסידיו דק"ק רבנו צבי אלימלך מדינוב להפציר בהגה"ק ר' שלמה שפירא נכד הגה"ק הבני"י לבא לכהן רב על מקום זקנו שהיה מלפנים אב"ד שמה ואז הוסכם שמהר"ש שפירא יהיה אב"ד ורבינו יהיה הראב"ד ואכן כפי ויזא שנת תרמ"ב אל הר"ה ק' מהר"ש נשאר שם לשבת על כס הרבנות ורבינו נשאר שם בתפקיד רב"ד עד סוף ימיו אולם במשך שנתים משלהי תרל"ט עד תחילת תרמ"ב היה רבינו רב ואב"ד יחד בעיר.

מסופר כי חרש עקרק רבינו מעיר סוואלייווא בחרו אנשי העיר ברבינו חזקן מקאסאן שהיה עדיין רב בק"ק טהאש לכהן ברבנות תחת רבינו ונהנה לזה היה בקיין תרל"ט בשבוע שחל בו פ' כי תצא. והנה ש"ק בעת סעודת רעוא דרעוין היה נהוג שאחד מן הויזשבים בשולחן היה אומר לפניו ססוק ומדרש ואח"כ היה אא"ז דורש על דברי המדרש אלו, באותה שבת נדומן לפני

השר שלום מבעלזא וגם שם קנה מקומו בין הויזשבים ראשונה בגדול בתבונה ויזרחת. אחרי פטירת רבו מבעלזא נסע לזידטשוב אל הר"ה ק' רבי יצחק אייזיק ונעשה תלמידו המובהק בקשר חזק ואמיץ עד סוף ימיו וגם היה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, רבו העיר עליו שהוא אחד מן הששים גבורים שלו, הר"ה ק' מודיטשוב קרבו מאוד והיה חביב עליו ביותר גם גדלו וטפחו לאילנה רברבא ברוחניות ובגשמיות, ובהקדמת הספר ליקו"ת לרבינו הק' מודיטשוב ז"ל כתב האמרי יוסף בהקדמותו שדודו ורבו היה רבינו סידר ועקר את הכתבים גם בשער המדרש ובה ע"פ מהר"א מודיטשוב נחקק שעי"פ צואת הרב המחבר זי"ע נמסרו הכתבים לידי רבינו לסדרם ולהגיהם וגם העתיק והגיה את הגהות של זק"ה"ק רבינו העשירי צבי על הפע"ה.

לח הדברים האלה נתחיל שמו להתפרסם וטבעו נודע בעולם ואז עקר מכפר פאסיקא בשנת תר"ט נתקבל כרב אב"ד בק"ק סוואלייווא והוא אז כבן ל"ה שנים, בבואו נתקבל בהתלהבות גדולה ודרש דרשתו הראשונה (המסובת) בספר תולדות יצחק דרוש לשבת (גדול) וכן בחלק דברי יצחק עניני פורים דרוש משנת תר"ט והוא ע"ד הקבלה עמוק מאוד עי"ש, בעיר זו מצא כן נרחב לפעולה כי היה ישוב חדש ועדיין לא היה להם רב ובענינים רבים היתה עזובה גדולה ותיקף התחיל לפעול שם בבנין חינוך הבנים, בבואו שמה לא היה תלמוד תורה ולא נמצאו מלמדים לילדי העיר כאשר מצוינו שדיבר בכאב בדרשה הראשונה שדרש שמה, וכן נראה מדרשה שדרש בענין הליכה לבית הכנסת שענין זה היה מוזנח ביותר בעיר, נהג נשיאות ברמה והיה תקיף מאוד בלא נשיאות פנים לקהל, כמובן שלא נעדרו מהקהילה כמה מבני קרח אשר הפריעו בעבודתו ואולם הוא ניהל דעתו ברמה כשערים שנה עד שנעשית לקהילה גדולה וחשובה.

בימים ההם יצא שמו בכל המדינה וכמה וכמה קהילות גדולות פנו אליו והציעו את לו כס רבנות עירם רבינו היה

רבינו נולד לאביו ר' אברהם ביום כ"ב לירח אדר שנת תפ"ד בעיר מונקאטש, בגיל צעיר כבן ט"ו הקים ביתו עם זוג' הצ' מרת חיה ע"ה בת החסיד הגביר ר' קלנימוס קלמן מכפר פאסיקא [בין מונקאטש לסוואלייווע] שהיה נקרא ר' קלמן פאסיקער, אולם חותנו נפטר בדמי ימיו ורבינו נשאר נמוך על שולחן חמותו מרת רחל סימא ע"ה כשבע עשרה שנים, היא היתה אשה גדולה ובייתה שימש אכסניא לכל הצדיקים שזמדנו לסיבה ההיא, וכבר אז נתודע רבינו אל גדולי הדור על רכישת ספרים רבים בהם עסק יומם וליילה בקדושה ובטהרה, התנור מכל תענוגי החיים השקיע עצמו בדביקות עצומה ברזי תורה מתוך פרישות נפלאה, רבות יסופר על גדול שקידתו במסירות נפש.

בימים ההם בשנת תר"א למד אצלו בן אחיו רבי יוסף מאיר מסיניקא וכתב הגה"ק בעל חקל יצחק כי שמע מאביו האמרי יוסף שהיה דודו לומד עמו בכל יום באשמוות הבוקר שני דפין חושן משפט עם סמ"ע ובלילה שיעור עיון בש"ס ומפרשים וכו' ספרי חסידות וזוה"ק, ושינתו היתה מעט מועיר ג' שעות בבע"ק, ככלל היה ספרא רבא והיך כל ספר על בוריו, וסופר הרב יונגריין מפיאסיקא שכלל הספרים שבבית המדרש בכפר נמצאו הערות על הגליונות שכתב הוא בבעיותו, ומספר כי"ק מרן אדמור"י שליט"א ששמע מכ"ק אדמור"י ממונקאטש שליט"א כי הרבה ספרים מעובדו של רבינו הגיעו לידי זקנו הגה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע, והעיד כי הוא רואה כמה ספרים מאלו וכולם מלאים וגדושים הערות והגהות על שולי הספרים.

בשנה הראשונה לנשואיו נפטר מורו ורבו הגה"ק מוהרצ"א מדינוב ובהקדמת בנו לספר תולדות יצחק כותב ואמי מורתי סיפרה לי שאחרי פטירת הרב הגאון הקוה"ק רבן של ישראל מו"ק צבי אלימלך זצוק"ל מדינוב זי"ע היה בשנה הראשונה אחר חתונתו והתמורמר מאד זמן רב לא מצא מורגע לנפשו, ע"כ אז התחיל ליוסע אל רבו הר"ה ק' רבי יהודה צבי מראדזיל זי"ע ואף שהיה עדיין אבדוק צעיר נחשב מאוד בעיני הר"ה ק' וה' נפשו קשורה בנפשו, והוא שהגיה וסידר לדפוס את הספר עמוד התורה להר"ה ק' מראדזיל זי"ע, אחר הסתלקות רבו זה נתקבל אל הר"ה ק'

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן ציוק"ל

מנהגי חג הפסח במחיצת רבינו האור מלא זי"ע

[המשיך מאשתדק]

עג. זמן תפלת שחרית היה בשעה עשר כולל יום טוב, ואם חל בשבת התפללו בשעה תשע.

עד. רבינו עבר לפני העמוד גם לתפלת שחרית וגם למוסף ואמר בתפלת עזרת אבותינו מ'אמת ממצרים גאלתנו' וכו' עד 'גאל ישראל' בקול רם ובהתעוררות גדולה.

עה. הללו לה' וגו' הודו וגו' זימרי בניגון המיוחד לפסח וכן לאנא ה' וגו', ובשני ימים של פסח לא היה מנגן רק מן אנא ה' וגו'.

עו. קודם תפילת מוסף הלך לחדרו והחליף המלבוש העליון ולבש בעקישתו של רבו רבי אליעזר צבי מקאמאנא זצ"ל, והתפלל בו תפילת טל.

עז. לאחר החזרת הספר תורה להיכל התחיל לומר קדיש בניגון המקובל ואחר סיום הקדיש הכריז רבינו בעצמו בנעימה קדושה 'משיב הרוח ומוריד הטל'.

עה. בחזרת הש"ץ אמר בדעתו וכו' תהומות וכו' בניגון המקובל, ופיוט טל תן וכו' והקהל אמרו בלשעם עם הש"ץ וסיימו בקול 'בטל'. לפני תיבות ולברכה ולא לקללה ניגן וניגון שומח וסיים בקול שאתה הוא וכו' לברכה ולא לקללה, והקהל ענו אמן כנהוג, וניגן בין כל פסקא ופסקא.

עט. כשהגיע לסיום ברכת שים שלום אחר שאמר בשלומך קודם סיום הברכה היה מוזמן אחד לצדו לזמר בניגון שומח היום תאמצנו וכו' והקהל ענו אמן אחר כל פסקא ופסקא.

פ. הקדיש אחר התפילה אמר באמירה ולא בזמרה.

פא. תיכף אחר התפילה פשט הטלית מעליו כי לא עשה קידוש בפסח מלושב בטלית, רק כשכנסו הטלית לפני פסח אז עשה בו קידוש. עשה קידוש בבית המדרש כנהוג ואמר אתקינו סעודתא וכו' ושתה שתי כוסות עבור קידוש במקום סעודה, ואכל מיני תרגימא עשויים מתפוחי אדמה שברכתו שהכל.

פב. אחר הקידוש הלך לחדרו ואחר שעה קלה נכנס לבית המדרש לעריכת השלחן כי חזרו לאכול המצה שהתירה על כל פניה עוד לפני זמן מנחה קטנה ומיהר וקיצר בשלחן זה.

פג. בתוך הסעודה זמרו הפיוטים של ליל יו"ט, ואמונה כל זאת, משכיל איתן האזרחי, בצאת ישראל וברח דודי.

לשון תורה

מתוך ספר 'לשון תורה' על כפל לשונות בתורה מאת כ"ק אדמור"י טייליט"א

וְאֵת שְׁעֵיר הַחֲטָאֵת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מִשֶּׁה וְהָנֵה שֶׁרָף: גמרא [בבבא קא], דרש דרש שתי דרישות למה, אמר להו מפני מה חטאת זו נשרפה ואלו מנוחות. תורת כהנים [שמיני פרשתא א' פ"ב], דרוש דרש משה זה שעיר של ראש חדש, יכול שלשתם נשרפו, ת"ל והנה שורף, אחד נשרף ולא נשרפו שלשתם, מה ת"ל דרוש משה שתי דרישות, אמר להו מפני מה נשרף זה ומפני מה נאכלו אלו, איני יודע איזה נשרף, כשהוא אומר ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עליכם איזה שעיר נושא את עון העדה זה שעיר של ראש חודש שנאמר ושעיר אחד לחטאת לכפר עליכם. מדרש [ויקרא פ"א א'], מהו דרוש דרש ב' דרישות אמר להם אם שחטתם למה לא אכלתם אם לא הייתם עתידין לאכול למה שחטתם.

הן לא הוצא את דמיה אל הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש פאשר צוית: תורת כהנים [שמיני פרשתא א' פ"ב], אכלו אותה בקדש מלמד שאכילתה בפנים. מנין שאף שריפתה בפנים ת"ל אכל תאכלו אותה בקודש.

א. פירש"י, שתי דרישות - דרישה לנשרפות דרישה למונות למה מנוחות להמתין לערב ולא נאכלו ביום. ב. דמזכרת דרש משה ששעיר דרישה אחרת היתה שם ג"כ והיא שעיר של ר"ח, ונמצא דקרא משתעי בשלשה שעירים. ענין זה כתב במשך חכמה, לעיל (כ"ט י"ז) פירש כל הנוגע במזבח יקדש, שמקדיש פסולים ליקרב, אבל רק בראוי לו כדאמר פרק המזבח מקדש את שראוי לו (בבבא קא) את שאינו ראוי לו לא מקדש, למעט קמציים שאלו מקדשו בכלי, אמנם כלי שרת ומזבח פנימי מקדש אף שאינו ראוי כדאמר (בבבא קא) (כ"ט י"ז) לכן המזבח (העולה) הוא קדש לקדשים, אלא הנה דלא קדשי כמו קמציים שלא נתקדשו בכלי אינם קדושים עליו ודוק, אבל בשאר כלי המושכן תכיה ויהי קדש שמקדש אף מי שאינו ראוי לו קמציים שלא נתקדשו בכלי.

ג. פ"י אם אתם חוששים לאינות היה לכם לשרוף כולם ואם אינכם חוששים היה לכם לאכול כולם. אבל בתוספות השלם כתבו, דרש דרש משה שתי דרישות למה, מפני מה נאכלו אלו והנה למה נשרף, כך כתוב בכל הפירושים, ואין הגיוסא כך בספרא, אלא הכי גרסי מפני מה לא נאכלו אלו, וכך פירשו שכעס ואמר למה איחרתם, עי"פ שזמנה ליום וליילה היה לכם לאכול מקודם, ואם כגרסת הפירושים, אדרבה לא היה לו לתמוה שהרי הוא צום שיאכלם, אלא ודאי הכי גרסי מפני מה לא נאכלו אלו, וזה למה נשרף.

ד. שהוא מכפר על טומאת מקדש וקדשיו. הנה בשעיר ר"ח (מבבא קא ט"ו) לא כתב לכפר עליכם אלא ושעיר אחד לחטאת לה, ר"ש פירש שם, כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שפורש במס' שובעו ונשתנה שעירי ר"ח שנאמר בו לה' ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלבד ושאר העשירין למדין ממנו.

ה. פירש רבנו הלל בביאור התורה, מנין שאף שריפתה בפנים, אם נפסלה ע"י טומאה וכו"ב, תלמוד לומר אכול תאכלו אותה בקודש, אלא לאכילת אדם ואחד לאכילת אש אם נפסלה שתהא ע"י בקודש. ורבינו המלבי"ם פירש אכול תאכלו אותה בקדש, למד שאם נטמא נשרף בקדש ממש אכל תאכלו, כי כפילת המקור על הפעל יבא לפעמים להראות החיוב, וזה במאמר המגביל נגד אזהרה. ממו פה, שנגד מ"ש פ"ב צו וכל חטאת אשר יזבא מזה אל אוהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף, שדרש שם (מ"ה) שריפת בקדש, ופ"י בקדש לא תאכל רק בקדש תשרף. נגד זה אמר אחר שלא הובא את דמה פימה אל אוהל בקדש, ולכן כפל המקור עם הפעל, שאם יכתב הפעל לבד נפלו שרישות לאכל ואינו מוזהר עליו כמו שבארנו (ויקרא א' קל"ח ט"ו) (ל' שש) שאמריש מלפניו מלפניו מה שהשינו שאלו אינו חיוב רק רשות, כמו לא תאכל כל נבלה לגל תנתנה ואכלה פ"י מותר לאכל, לכן כפל אלא תאכלו להראות שהיא ציווי חיובית, שכל הפעל מורה על חיוב. ואחר ששמי"ש אכל תאכלו מוכח שמואמר לא מגביל נגד מאמר שבפ' צו, ידענו שמי"ש שם בקדש לא תאכל באש תשרף הוא אף בהיכל, כמו שמי"ש בקדש לא תאכל היא גם בהיכל, וז"ש מנין שאף שריפתה בפנים ת"ל אכל תאכלו.